

Madrygal. Revista de Estudios Gallegos

ISSN: 1138-9664

<http://dx.doi.org/10.5209/madr.80267>EDICIONES
COMPLUTENSE

BERNÁRDEZ RODAL, Asunción (2020): *Chámome Lola, son filla do Cangas*. Cangas de Morrazo: Asociación Cultural Memoria Histórica 28 de agosto, 190 pp.

A oralidade, como contribución cultural e fonte documental, converteuse nunha fonte intelectual de primeira orde para os promotores da lingua galega. No momento actual, a preservación da experiencia individual e da memoria colectiva, tanto das voces desactivadas como das voces que están a piques de esvaeerse, converteuse nunha prioridade para moitos estudosos e institucións.

Empregando algúns criterios microhistóricos, a profesora Bernárdez Rodal (natural de Cangas de Morrazo) reúne trinta e unha historias da vida de Dolores “Lola” Rodal Blanco nun texto de ficción. Historias ocorridas entre 1925 e 1941, desde a infancia ata a mocidade da protagonista. Principalmente, recordos do movemento obreiro e da reivindicación dos dereitos sociais, nun marco de mariñeiros e familias de pescadores.

As historias permiten albiscar os roles de xénero, a situación económica e as convencións sociais na Galicia rural da primeira metade do século XX. A publicación foi concibida durante varios anos de traballo. Finalmente, estreouse en 2020 (Asociación Cultural Memoria Histórica 28 de agosto).

Entre as distintas seccións do texto, hai espazo para describir e denunciar, desde a perspectiva de xénero, a represión e a humillación que experimenta a “filla de Cangas” e o seu contorno familiar directo. As familias que foron significativas política e socialmente, antes do verán de 1936, sufriron unha persecución feroz e despiadada por parte dos grupos que participaron no golpe de estado. Durante toda a Guerra Civil, Galicia formou parte da retagarda dos territorios controlados polos militares rebeldes (partidarios do xeneral Franco), un factor que facilitou moito a represión selectiva dos individuos afastados do conservadorismo político e do tradicionalismo social.

Ademais dos testemuños de dona Rodal Blanco, o libro recolle os relatos orais doutras

voces contemporáneas que transcenderon directa ou indirectamente. Hai que deixar claro que a publicación é unha adaptación literaria, pero todos os personaxes existían na vida real e cítanse cos seus nomes e apelidos reais. A autora, sen caer nas mitoloxías e idealizacións, toma o protagonista como un estudo de caso referencial, para reflectir a dor represiva que tiveron que sufrir moitas mulleres anónimas da súa xeración.

En relación co testemuño vital de dona Rodal Blanco, a sección introdutoria inclúe algunhas palabras enérxicas, que merecen ser transcritas: “(...) Espero que esta historia sexa como esa nortada que entra na ría no mes de maio e arrastra as nubes limpando o ceo (...) Toda flor foi primeiro unha semente (...)” (p. 9).

En resumo, grazas á clasificación e tratamento das fontes orais, foi posible estender a promoción lingüística e historiográfica en Galicia no tempo. O traballo da profesora Bernárdez Rodal describe un marco de investigación arredor da vida dunha figura clave na rexión de Cangas de Morrazo, que posiblemente se convirte en materia prima para futuras investigacións. Sen a contribución deste tipo de testemuños concretos, calquera proceso de investigación multidisciplinar tería moitas dificultades para exemplificar a vida diaria, as preferencias populares, as mentalidades e os estudos históricos locais.

José Antonio Abreu Colombri
abreucolombri@gmail.com